

Barn och utbildningsförvaltningen
Beslutat i BUN 2024-02-28 § 21 (BUN-2024-00116)

Ersätter tidigare styrande principer beslutade i BUN 2023-10-25 § 157

Styrande principer

För skol- och förskolelokaler

Generellt

Inledning

Detta dokument, *styrande principer för skol- och förskolelokaler*, är vägledande för barn- och utbildningsnämndens arbete med lokalförsörjning för nämndens verksamhet.

I arbetet med lokalförsörjning och lokaleffektivisering ska det tas hänsyn till andra styrande principer och styrande dokument som återfinns både inom förvaltningen och inom Sundsvalls kommun.

Särskilda inriktningar kring den pedagogiska verksamheten går före inriktningar och vägledningar i detta dokument.

Organisation

Skoldirektören hyr samtliga lokaler och tillhandahåller dem sedan åt respektive verksamhet.

Lokalfrågor bereds oftast av förvaltningens lokalstrateg i samråd med förvaltningens lokalintendenter inför beslut av lokalstrateg, skoldirektör eller nämnd. För att säkerställa likvärdighet och effektivitet och att besluten är väl förankrade bör skoldirektören och/eller lokalstrateg föra en dialog med berörd verksamhetschef. Vid varje större projekt ska en styrgrupp utses med representanter från den centrala organisationen och i vissa fall från berörd verksamhet.

Samverkan

Samverkan vid lokalförändringar sker lokalt med den verksamhet som berörs av förändringen. Information om kommande större förändringar informeras det om i förvaltningssamverkan.

Definition av utbildningslokal

Med utbildningslokaler avses alla former av lokaler för pedagogisk verksamhet inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde. Begreppet utbildningslokal omfattar också den direkta utemiljön som finns relaterad till respektive utbildningslokal.

Styrande principer för skol- och förskolelokaler

Styrdokument

Hänsyn ska tas till av förvaltningen, nämnden eller kommunen andra beslutade styrdokument.

Beslutade lokalförsörjningsplaner och lokalbehovsbeskrivningar ska ligga till grund för större investeringar.

Om det finns beslutade lokalprogram för förskola och grundskola ska de användas till grund för lokalernas utformning för att uppnå förenkling och kvalitetssäkring för kommande om-, till- och nybyggnadsprojekt. Olika kriterier och anpassningar kan ändå gälla för ny- och ombyggnadsprojekt avseende lokalernas utformning, omfattning och möjligheter.

Samnyttjande

Lokaler för utbildningsverksamheten ska så långt som möjligt även kunna användas för såväl annan kommunal som icke-kommunal verksamhet. Möjlighet till samnyttjande av lokaler ska eftersträvas, särskilt för lokaler såsom ungdoms- och fritidsverksamhet, bibliotek, idrottshall och andra möjliga uthyrningsobjekt/funktioner.

Nyckeltal och delningstal

För att både jämföra och analysera verksamhetsytor för befintliga och nya verksamhetslokaler behövs nyckeltal. Sundsvalls kommun strävar efter att lokalytan per elev eller barn uppgår till 10 m² BRA (bruksarea). I nyckeltalen ingår samtliga lokaler som behövs för verksamhetens genomförande exklusive driftutrymmen, tillagningskök, idrottshallar, städutrymmen och rum för avfallssortering.

Nyckeltalen kan användas under förutsättning att det finns delningstal för skolor och förskolors dimensionering. För grundskolor i årskurserna F-6 gäller 25 elever per klass, för årskurserna 7-9 och på gymnasiet högskoleförberedande program gäller 30 elever per klass. Specifika yrkesförberedande program på gymnasiet har inget fastställt nyckeltal utan bör jämföras med likvärdiga program på andra orter. För förskolan gäller nyckeltalen under förutsättning att varje avdelning har i genomsnitt 15 barn för ålder 1-3 år samt 20 barn för ålder 3-5 år.

Avsteg från ovan nyckeltal kan beslutas av skoldirektör, för en enskild skolenhet. Det avser då avsteg på grund av lokalernas fysiska beskaffenhet.

Storlek på förskolor

Vid nyetableringar av förskolor strävar vi efter att de nya förskolorna planeras för 6-8 avdelningar om det är lämpligt utifrån de geografiska förutsättningarna och verksamhetens behov. Förskolans byggnad utformas med fördel i två plan för att få en mer sammanhållen verksamhet. Vid planering av nya förskolor ska de, om möjligt, läggas i anslutning till närliggande grönområden.

I de centrala delarna av Sundsvall är det önskvärt att förskolorna blir minst fyra avdelningar. Dock kan begränsningar i storleken på utemiljön och på byggrätter ibland ge färre antal avdelningar.

Finns det ett behov av att lämna förskolor lämnar vi med fördel först de förskolor som är mindre än tre avdelningar. Dock kan andra förutsättningar ges då verksamheten är samlad i samma

lokaler som grundskolor. Då kan vi uppnå andra samordningsvinster med lokaler och resurser, där det fortsatt går att få en effektivitet på både lokaler och verksamhet.

Om antalet placerade barn på en förskola understiger fyra bör barnen placeras om till närbelägen förskola. Om antalet på en förskola ligger mellan 5-10 barn kan förskoleverksamhet delvis behöva bedrivas på en närbelägen förskola vissa dagar i veckan.

Inom varje större sammanhållet geografiskt område bör det finnas en flexibel enhet som kan hantera större tillfälliga förändringar av barnantalet i förskolans verksamhet.

Storlek på skolor

För att långsiktigt upprätthålla en god pedagogisk standard och ekonomiskt hållbar drift på såväl fastigheter som på verksamheten så bör elevantalet per enhet inte understiga 175 elever. Skolor som har elevantal som understiger de rekommenderade storlekarna bör regelbundet utvärderas och prövas. För att skolorna ska vara kvar om elevantalet understiger det rekommenderade antalet kommer det att krävas särskilda skäl. Skälen för att skolor kan vara kvar även om inte elevantalet når upp till det rekommenderade elevantalet kan vara något eller några av följande:

- avståndet från ort/by till skola
- att det inte finns lokaler/plats till eleverna på en närbelägen skola
- övergripande styrdokument, som till exempel MRP och landsbygdsprogram

Det kan också finnas undantag genom att skolan är begränsad i antal klasser och stadier och är på det sättet väl fylld i sin utformning. Då gäller det att F-3 skolor eller 7-9 skolor har minst två klasser i varje årskurs och F-6 skolor har en klass i varje årskurs och att det sammanlagda elevantalet når upp i minst 140 elever.

Om antal elever en enskild årskurs på en skola understiger 14 elever bör det undersökas om årskursen ska placeras om till närbelägen skola. Om antalet skolplacerade elever till en grundskolas förskoleklass understiger 12 elever bör eleverna placeras på en närbelägen skola om det är möjligt.

Inom varje större sammanhållet geografiskt område bör det finnas en flexibilitet som kan hantera större tillfälliga förändringar av elevantalet i grundskolan.

Tillfälliga lösningar

Tillfälliga lösningar ska ha ett slutdatum som bör definieras i och med etableringen. Tillfälliga lokaler fyller oftast två syften; dels att täcka för en tillfällig topp, dels att parera om tillgången på lokaler understiger behoven. Om en tillfällig lösning tas i bruk, där behovet inte är av tillfällig natur, så ska arbetet med den permanenta lösningen påbörjas parallellt med beslut om den tillfälliga lösningen. Av det följer att längden för tillfälliga lösningar begränsas till tiden det tar att säkerställa en mer permanent lösning eller att den tillfälliga toppen avtar.

Generell prioriteringsordning för investeringar i våra lokaler

1. Lokalförsörjning – att tillgången på lokaler motsvarar verksamhetens aktuella behov
2. Arbetsmiljö – att vi tillhandahåller säkra och trygga lokaler

3. Ekonomi – att investera för att sänka verksamhetens totala kostnader
4. Underhåll – att lokalerna håller en god standard

Utbildningslokalernas utformning

Utformning

Utbildningslokalernas utformning ska ta sin utgångspunkt i skollag, läroplaner och det kommunala verksamhetsuppdraget. Det innebär att lokalerna ska vara anpassade för den typ av verksamhet som ska bedrivas i dem.

Flexibilitet

Lokalernas utformning och konstruktion ska möjliggöra ett flexibelt nyttjande både i ett kort- och långsiktigt perspektiv. Med flexibilitet avses:

- Generalitet – lokalerna ska utformas så att de medger olika typer av användning och att de till viss del även ska vara möjliga för uthyrning. Lokalerna ska kunna användas av olika verksamhetsformer (skola/förskola/fritids) och enkelt förändras vid behov.
- Variation – lokalerna ska innehålla ett varierat utbud av rumstyper, rumsstorlekar och inredning/utrustning så att flexibilitet kan uppnås genom omflyttning inom huset.
- Ombyggbarhet – planlayout, byggnadsutformning och tekniska system ska planeras med sikte på att ombyggnader lätt ska kunna genomföras utan att kraven på funktion, hållbarhet och kvalitet åsidosätts.

Lokaler för fritidsverksamheten kan komma att samnyttjas med skolans lokaler. Någon form av mindre hemvist för fritids är dock önskvärd.

Byggnadens arkitektoniska utformning ska också möjliggöra en flexibilitet och utformningen ska stå sig över tid utan att den känns omodern.

Kommunikation

Miljön ska skapa förutsättningar för möten, samtal, dialog och kommunikation samt stimulera till socialt samspel mellan såväl barn, pedagoger och vårdnadshavare som samhället i stort.

Logistik och trafik

Närhet till allmänna kommunikationer ska vara rådande vid nyetableringar. Säkra skolgårdar för lämning och hämtning, väl avskilt från lastkaj och varustransporter och övrig trafik.

Möjlighet att använda cykel och gång som naturliga färdmedel till skolenheten vid hämtning/lämning och när eleverna tar sig själv till skolan är viktigt och ska prioriteras.

Tillgänglighet och inkludering

Lokaler och utemiljöer ska möjliggöra inkludering av barn och elever i behov av särskilt stöd, lokalerna och utemiljön ska också vara anpassade för att vara möjliga att använda för barn och elever med olika typer av funktionsvariationer.

Estetik

Lokalerna ska vara estetiskt tilltalande och följa upprättade rumsfunktionsprogram. Arkitektur ska spegla värden såsom lust, nyfikenhet och akademisk lekfullhet.

Trygghet/säkerhet

Lokalerna ska utformas ur ett trygghetsperspektiv, med god överblickbarhet så att det skapas balans mellan barn och elevers behov av utmaningar och deras säkerhet.

Inomhusmiljö

För att säkerställa en god pedagogisk miljö för barn, elever och personal över tid så ska materialval och metoder hålla hög miljömässig standard. Ergonomi, akustik, ljus och övrig inomhusmiljö ska följa aktuell forskning och utvecklingen inom de olika områdena.

Utomhusmiljö

Lokalerna och byggnaderna ska ha god kontakt med utemiljön. Utemiljön ska vara utformad så att den möjliggör en god pedagogisk verksamhet. Utemiljön bör gärna sektioneras för att erbjuda olika typer av uteaktiviteter för olika behov och åldrar.

Utemiljöns storlek och dess utformning för skolor och förskolor ska så långt som möjligt följa Boverkets allmänna råd och rekommendationer.

Personaldelar

Utformningen av kontor och administrativa lokaler ska vid nyproduktion erbjuda goda förutsättningar för det pedagogiska arbetet. Vi eftersträvar gemensamma arbetsplatser utanför klassrum och förskoleavdelningar för att möjliggöra samarbete och kollegialt lärande.

Miljö, hållbarhet och kvalitet

I enlighet med kommunens övergripande direktiv gällande miljökriterier, så ska god och långsiktig inomhusmiljö gälla för våra byggnader. För såväl materialval och teknisk utformning bör vi ta hänsyn till miljöfrågor, detta för att uppnå såväl långsiktig hållbarhet som en god vistelsemiljö för verksamheten. Det är bland annat därför som målsättningen finns att tillfälliga lokaler så fort som möjligt ersätts med permanenta lösningar för verksamheten.